

kunnan kunnan asuntojen hallintojaosto oli vuokratessaan huoneistoja edellämainituista asunnoista etusijassa ottanut niihin kaupungin töissä toimivia suuriperheisiä työläisiä sekä n. s. koleraparakkeja vuokratessaan hädänalaisia henkilöitä yleensä, joilla oli paljon lapsia, ja piti valtuusto jaoston noudattamia periaatteita oikeina.

## 5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

*Määräraha vesijohdon laittamiseen Näkinkujaan.* Rahatoimikamarilta olivat Osakeyhtiö J. D. Stenberg ja pojat sekä Osakeyhtiö Ahjon konepaja anoneet, että Näkinkujaan laitettaisiin vesijohto tulevan Hakaniemenkadun alkuun, mistä yhtiöt sitten omalla kustannuksellaan voisivat jatkaa johtoja vastaisen korttelin n:o 296 b tonteille. Edellämäinitusta anomuksesta antamassaan lausunnossa vesijohtolaitos mainitsi, että, kun kaupunki yleensä oli ulottanut vesijohtoverkon niin, että kukin tontinomistaja oli voinut rakennuttaa vesijohdon suoraan tontilleen, kaupungin oikeutta myöten tulisi katsoa, että kortteli n:o 296 Hakaniemenkadun valmistuttuakin voi saada vettä. Säännöllisissä oloissa oli johtoverkko ulotettu koko korttelin n:o 296 ympäri, mutta kun kustannukset epäsuotuisten perustusolojen johdosta nousisivat ylenmäärin suuriksi, oli laitos sitä mieltä, että johto ulotettaisiin ainoastaan Näkinkujaan. Lähettäen kaupunginvaltuustolle asiassa kertyneet asiakirjat ehdotti rahatoimikamari puolestaan, että Näkinkujan alainen vesijohtoverkko ulotettaisiin Hakaniemenkadun alkuun sekä että tästä koituneista arvioiduista 97,000 markan kustannuksista 30,000 markkaa suoritettaisiin etuantina kaupunginkassasta, ja merkittäisiin sittemmin samoin kuin jäljelläolevat 67,000 markkaa 1923 vuoden menosääntöön ja suoritettaisiin vastedes lainavaroista. Kaupunginvaltuusto hyväksyi<sup>1)</sup> kaikilta kohdin rahatoimikamarin esityksen.

*Vesijohtoverkon ulottaminen Mustikkamaalle.* Rahatoimikamari lähetti Helsingin työväenyhdistyksen r. y. anomuksen, että Mustikkamaalle järjestettäisiin leikki- ja urheilukenttiä sekä että yhdistyksen mainitulle saarelle teettämään ravintolarakennukseen hankittaisiin vesijohto. Kamari, joka kuultuaan asiassa kaupungin yleisten töiden hallitusta, terveydenhoitolautakuntaa ja vesijohtolaitosta, katsoi voivansa kaikilta kohdin puoltaa esitystä, mikäli se koski vesijohdon laittamista Mustikkamaalle, oli asiassa neuvotellut sekä yllämainitun yhdistyksen että Aktiebolaget Brändö villastad yhtiön kanssa. Jos vesijohto teetettiin siten, että se yhdistettiin Brändön saarella oleviin johtoihin Hopeasalmeen lasketulla vedenalaisella kaapelilla, olisi siitä vesijohtolaitoksen laskelman mukaan kustannuksia 183,280:35 markkaa. Aktiebolaget Brändö villastad yhtiön suostumus johdon yhdistämiseen yhtiön omistamaan johtoon oli riippuvainen siitä, suostuiko kaupunki yhtiölle takaisinmaksamaan sen 71,280:35 markan määrän, minkä yhtiö vuonna 1919 oli suorittanut kaupungille korvauksena Työpaja- ja Lautatarhakatuun lasketuista vesijohtoputkista, joita johtoja ei enää käytetty ainoastaan Brändön kulutuksen tarpeisiin, mutta oli yhtiö sen ohessa ilmoittanut vaativansa mai-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 17. 5. 10 §.

nitun korvauksen vasta 1923 vuoden alussa. Koska yllämainittu yhdistys edelleen oli sitoutunut kustantamaan ja teettämään ravintolarakennuksen ja rannan välisen osan vesijohtoa, oli jäljellä 83,000 markan määrä, mikä tarvittiin heti työn loppuun suorittamista varten. Hyväksyen rahatoimikamarin asiassa tekemän ehdotuksen päätti<sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto, että Brändön ja Mustikkamaan välinen vesijohto oli teetettävä pääasiassa vesijohtolaitoksen laatiman suunnitelman mukaisesti ja että siitä arvioidut kustannukset 83,000 markkaa oli suoritettava valtuuston käyttövaroista Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalla ja loput 71,280:35 markkaa merkittävä 1923 vuoden menosääntöön.

*Vesijohtolaitoksen putkiverkon korjaus ja kunnossapito.* Vesijohtolaitoksen putkiverkon korjausta ja kunnossapitoa varten kaupunginvaltuusto myönsi<sup>2)</sup> 19,182 markkaa suoritettavaksi laitoksen 1921 vuoden voittovaroista sekä 10,000 markkaa valtuuston käyttövaroista Vesijohtolaitos nimisen luvun kohdalla.

*Vesijohtolaitoksen työpajarakennusten y. m. korjaus ja kunnossapito.* Koska 1921 vuoden menosäännön määräraha vesijohtolaitoksen työpajarakennusten korjausta ja kunnossapitoa sekä puhtaanapitoa varten oli osoitautunut tarkoitukseen riittämättömäksi, myönsi<sup>2)</sup> kaupunginvaltuusto 3,554:99 markan lisämäärärahan suoritettavaksi laitoksen mainitun vuoden voittovaroista. Edelleen osoitti valtuusto käyttövaroistaan Vesijohtolaitos nimisen luvun kohdalla 17,000 markkaa työpajarakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten, 1,500 markkaa kauppatorin suihkukaivon käyttöä ja hoitoa varten sekä 14,000 markkaa työpajarakennusten lisärakennusta varten.

*Kaasulaitoksen rakennusten, putkiverkon, y. m. korjaus ja kunnossapito.* Kaasulaitos oikeutettiin<sup>3)</sup> 35,000 markalla ylittämään 1921 vuoden menosääntöön merkityn määrärahan laitoksen rakennusten, uunien ja koneiden korjausta ja kunnossapitoa varten sekä 15,000 markalla määrärahan pääputkiverkon korjausta ja kunnossapitoa varten. Laitoksen vuoden voittovaroista valtuusto osoitti<sup>4)</sup> 170,000 markkaa rakennusten, koneiden y. m. korjaukseen ja kunnossapitoon.

*Valaistuksen järjestäminen Mustikkamaalle.* Myöntyen rahatoimikamarin esitykseen valaistuksen järjestämisestä Mustikkamaan kansanpuistoon päätti<sup>5)</sup> kaupunginvaltuusto pilarimuuntajan ynnä siihen kuuluvan korkeajännitteisjohdon hankkimiseen ja pystyttämiseen osoittaa 12,500 markkaa, petroli-auerlampujen pystyttämiseen ravintolan ja höyrylaivalaiturin väliselle tielle 1,500 markkaa sekä valaistukseen elokuun 15 p:n ja lokakuun 1 p:n välisenä aikana 5,250 markkaa eli kaikkiaan 19,250 markkaa, mikä määrä oli maksettava valtuuston käyttövaroista Kaupungin kiinteä omaisuus nimisen pääluokan kohdalla.

*Lisämäärärahoja sähkölaitoksen rakennusten kunnossapitoon ja laitoksen uutistöitä varten.* Sähkölaitoksen 1921 vuoden voittovaroista kaupunginvaltuusto osoitti<sup>2)</sup> seuraavat lisämäärärahat: rakennusten kunnossapitoon 1,253:39 markkaa, korkeajännitteisjohdon laittamiseen Pakinkylään 2,417 markkaa, Käpylän johtoverkon teettämiseen 15,783:53 markkaa, 750 kw:n muuntajan hankkimiseen raitiotiekäyttöä varten Kasarminkadun asemalle 126,346:50 markkaa, 5,000 kw:n höyryturbiinigeneraattorin hankkimiseen

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 22. 3. 11 §. — <sup>2)</sup> S:n 8. 3. 12 § ja 13. 12. 19 §. — <sup>3)</sup> S:n 8. 2. 3 §. — <sup>4)</sup> S:n 29. 11. 21 §. — <sup>5)</sup> S:n 14. 6. 5 §.

Sörnäsän pääasemalle 186,817: 60 markkaa sekä talojohtotöitä varten 7,000 markkaa ja Korkeasaaren sähköitystä varten 19,000 markkaa.

*Yleisten töiden määrärahan ylityksiä ja lisäyksiä.* Rahatoimikamari, joka oli oikeuttanut kaupungin yleisten töiden hallituksen 3,558: 32 markalla ylittämään 1921 vuoden menosääntöön merkityn määrärahan huoneiston sisustamista varten ensimmäisen poliisipiirin vartiokonttorille Aleksanterinkadun taloon n:o 1 sekä 5,000 markalla määrärahan kaupungin istutusten, kasvihuoneiden y. m. vedenkulutusta varten, anoi kaupunginvaltuuston hyväksymistä toimenpiteelle, mihin esitykseen valtuusto myöntyi<sup>1)</sup>.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että, sittenkun työläisten palkkoja vuoden varrella oli koroitettu, erinäiset budjettiin merkityt määrarahat olivat osoittautuneet riittämättömiksi, päätti<sup>2)</sup> kaupunginvaltuusto vuoden tilierotuksesta myöntää seuraavat lisäykset alempana mainittuihin määrärahoihin, nimittäin katujen ja yleisten paikkain korjausta varten 8,000 markkaa, viertoteiden ja teiden korjausta varten 15,000 markkaa sekä istutuksia ja puutaimistoja varten 38,400 markkaa.

*Määräraha Käpylän kadunrasoitustöitä varten.* Alotettujen Käpylän korttelia n:o 816 ympäröivän alueen kadunrasoitustöiden loppuunsaattamista varten kaupunginvaltuusto myönsi<sup>3)</sup> 150,000 markan määrärahan maksettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja vastedes merkittäväksi 1923 vuoden menosääntöön.

*Määrärahoja Karstulantien osan lasoitusta ja kanavoimista varten.* Karstulantien osan tasoitusta ja kanavoimista varten, jonka varrelle kaupunki kaupunginvaltuuston päätöksen<sup>4)</sup> mukaan viipymättä aikoi teettää muutamia asuinrakennuksia, osoitti<sup>5)</sup> valtuusto 53,500 ja 48,000 markan määrärahan suoritettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja sittemmin otettavaksi huomioon 1923 vuoden menosääntöä laadittaessa.

*Sturekadun alaisen viemärijohdon pitentäminen.* Sittenkun rahatoimikamari oli ilmoittanut oikeuttaneensa rakennuskonttorin pitentämään Sturekadun alaisen viemärijohdon, päätti<sup>6)</sup> kaupunginvaltuusto hyväksyä toimenpiteen sekä työn suorittamiseen tarvittavan 33,000 markan määrärahan merkittäväksi 1923 vuoden menosääntöön.

*Viemärijohdon korjaus.* Saunakadun kaakkaisen jalkakäytävän alaisen viemärijohdon korjaukseen kaupunginvaltuusto osoitti<sup>7)</sup> vuoden tilierotuksesta 60,000 markkaa.

*Kaupunginistutuksia varten myönnetyn määrärahan kirjaanpano.* Vuonna 1921 myönsi<sup>8)</sup> kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallitukselle 70,000 markan määrärahan kaupungin istutuksia varten suoritettavaksi etu-antimäärärahana, ilmoittamatta tällöin miltä tililtä se oli suoritettava, minkä vuoksi rahatoimikamari teki esityksen, että puheenalaisen määrärahan saisi merkitä 1921 vuoden tilierotuksen tilille. Kaupunginvaltuusto myöntyi<sup>9)</sup> esitykseen.

*Uutistöitä satamissa.* Rahatoimikamari, joka kaupunginvaltuustolta oli saanut toimeksi<sup>10)</sup> järjestää liikenteen kansanpuistoihin, teki esityksen mihin-ousulaturin teettämisestä höyrylauttaa varten, joka ylläpitäisi liikennettä Mustikkamaalle, ja päätti<sup>11)</sup> kaupunginvaltuusto kamarin siitä tekemään ehdotuksen mukaisesti, että laituri oli teetettävä Hakaniemen rantaan sekä

1) Valt. pöytäk. 8. 2. 2 §. — 2) S:n 13. 12. 15 §. — 3) S:n 31. 5. 5 §. — 4) Ks. tätä kert. siv. 20. — 5) Valt. pöytäk. 29. 11. 10 §. — 6) S:n 4. 10. 10 §. — 7) S:n 20. 9. 12 §. 8) Ks. 1921 vuod. kert. siv. 54. — 9) Valt. pöytäk. 8. 2. 7 §. — 10) Ks. 1921 vuod. kert. siv. 56. — 11) Valt. pöytäk. 17. 5. 11 §.

että sen kustannukset oli suoritettava etuantina kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä 1923 vuoden menosääntöön.

Satamahallituksen tehtyä esityksen Haapaniemen venelaiturin laajentamisesta siten, että siihen sopisi kytkeä lisää 28 venettä, josta esityksestä kaupungin yleisten töiden hallitus oli antanut lausunnon, huomauttaen siinä, että ehdotus oli liian myöhään tehty, koska työn suorittamisesta avoveden aikana olisi suuria kustannuksia, mutta että hallituksen käytettäviksi asetetuilla varoilla voitaisiin toimittaa ruoppaus puheenalaisen venelaiturin vierellä, minkä kautta saataisiin tilaa n. 20 veneelle, päätti<sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto, ettei satamahallituksen esitys nykyään aiheuttanut toimenpidettä valtuuston puolelta.

Kolmannen rautatieraitteen rakentamiseen ja vahvistustöiden teettämiseen uudella laiturilla eli »Insinöörin sillalla» Sörnäsän satamassa sekä sähkövalaistuksen hankkimiseen laiturille kaupunginvaltuusto osoitti<sup>2)</sup> etuantina kaupunginkassasta 105,000 markkaa, mikä määrä oli otettava huomioon 1923 vuoden menosääntöä laadittaessa.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että vuoden määräraha Länsisataman uutisrakennustöitä varten oli loppuun käytetty päätti<sup>3)</sup> kaupunginvaltuusto, että töiden jatkamista varten kaupunginkassasta oli suoritettava etuantina 200,000 markkaa vuoden 1923 budjettiin tarkoitusta varten otettavasta määrärahasta.

*Korjaustöitä satamissa.* Eteläsataman eteläisen laituriin ja n. s. keittuhuonerannan korjaukseen sekä kolmen uuden rautaisen hinauspollarin laittamiseksi kaupunginvaltuusto myönsi<sup>4)</sup> 91,000 markan määrärahan suoritettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja sittemmin merkittäväksi 1923 vuoden menosääntöön.

Sörnäsän sataman Vanhan ja Läntisen laiturin sekä Pohjoissataman T-laiturin korjaukseen valtuusto osoitti<sup>5)</sup> vuoden tilierotuksesta 20,000 markkaa.

*Ylitettyjä satamarakennustöiden määrärahoja.* Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että lisämäärärahoja tarvittiin seuraaviin budjettiin merkittyihin määrärahoihin alempana määrätty määrät: laituriin korjaukseen ja kunnossapitoon 40,000 markkaa; väliaikaisten purkaus- ja venelaiturien korjaukseen ja kunnossapitoon 50,000 markkaa, mikä määräraha oli ylitetty sen johdosta että 148 uutta venesijaa oli kuntoonpantu; rautatiehallituksen kaupungille luovuttaman<sup>6)</sup> Sörnäsän satamalaiturin korjaukseen 22,000 markkaa, sekä hallituksen anottua Ruoholahdenkadun varrella olevan korttelin n:o 171 tasoittamista varten osoitettavaksi 15,000 markkaa päätti<sup>7)</sup> kaupunginvaltuusto, joka oli saanut tietää, että kaikki määrärahan ylityksen aiheuttaneet työt jo oli suoritettu, vuoden tilierotuksesta osoittaa pyydyt määrät paitsi 15,000 markkaa, mikä oli suoritettava siitä määrärahasta, mikä 1923 vuoden budjettiin merkittäisiin liikenneväylän teettämiseksi Merholmaan.

Samalla valtuusto päätti<sup>7)</sup> lausua, että kaupungin yleisten töiden hallituksen, ennenkuin se ryhtyi laittamaan uusia venesijoja ja tasoittamaan korttelia n:o 171, olisi pitänyt hankkia siihen asianmukainen lupa.

*Hätäaputyöt.* Kaupunginvaltuustolle lähettämässään esitysehdotuk-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 31. 5. 18 §. — <sup>2)</sup> S:n 31. 5. 19 §. — <sup>3)</sup> S:n 29. 11. 16 §. — <sup>4)</sup> S:n 3. 5. 2 §. — <sup>5)</sup> S:n 29. 11. 14 §. — <sup>6)</sup> Ks. 1921 vuod. kert. siv. 50. — <sup>7)</sup> Valt. pöytäk. 29. 11. 17 §.

nessa esittivät <sup>1)</sup> vtt Wäisänen ja K. J. Aalto ryhdyttäväksi seuraaviin työttömäin henkilöiden pitämän kokouksen vaatimiin toimenpiteisiin: »kaupunki panettaa heti käyntiin yleishyödyllisiä töitä; kaikissa kaupungin töissä maksetaan elinkustannuksia vastaava palkka ja hätäaputyöjärjestelmästä luovutaan; ellei edellä mainitun laatuaisia töitä voida järjestää, avustetaan työttömiä ja heidän perheitään siten, että he voivat elää; työttömiltä tai tilapäisissä töissä toimivilta henkilöiltä ei peritä kunnallisveroja; ellei työttömyyttä kaupunginvaltuuston tai muilla mahdollisilla toimenpiteillä voida lieventää, kääntyy valtuusto valtioneuvoston puoleen anoen, että valtioneuvosto panettaisi käyntiin yleishyödyllisiä töitä tai pakoittaisi yksityisiä kapitalisteja niitä järjestämään». Esitysehdotuksesta olivat sekä kaupungin yleisten töiden hallitus että rahatoimikamari antaneet lausuntonsa. Ensimmäinen viranomaisen mielestä ei esityksen tulisi aiheuttaa toimenpidettä, vaan olisi työttömiä kehoitettava hankkimaan ansiota yksityisissä töissä, joita lähitulevaisuudessa olisi tarjona eritoten rakennusteollisuuden alalla, kun taas rahatoimikamari piti toimenpiteitä työttömyyden lieventämiseksi tarpeellisina maaliskuun loppuun saakka. Kamarin ehdotukseen yhtyen päätti <sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupungin yleisten töiden hallituksen tarpeen mukaan samassa laajuudessa kuin aikaisemmin jatkamaan käynnissä olevia hätäaputöitä <sup>2)</sup> maaliskuun loppuun sekä myönsi tähän tarkoitukseen 500,000 markan määrärahan, mistä 250,000 markkaa oli suoritettava valtuuston käyttövaroista Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalla ja loput käyttövaroista Sekalaiset menot nimisen pääluokan kohdalla. Muut esitysehdotuksentekijäin vaatimukset eivät aiheuttaneet toimenpiteitä valtuuston puolelta.

Sittemmin teki työttömäin henkilöjen asettama komitea samanlaisia vaatimuksia, kuin edellä on selosteltu, minkä ohessa komitea huomautti, että työttömyysavustuksia olisi jaettava Suomen ammattijärjestön valitseman komitean välityksellä. Samalla esitti Helsingin kaupungin työntekijäin keskusneuvosto, että kaupungin hätäaputöissä maksettavat palkat koroitettaisiin saman määräiseksi kuin tavallisissa töissä sekä että tavallisia töitä järjestettäisiin sellaisessa laajuudessa, että kaikki kaupungista kotoisin olevat työttömät henkilöt, jotka halusivat työtä, voivat sitä saada. Edellämainittuja esityksiä käsitellessään päätti <sup>3)</sup> kaupunginvaltuusto oikeuttaa rahatoimikamarin jatkaamaan rakennuskonttorin järjestämiä hätäaputöitä huhtikuun 15 p:ään, jota varten valtuusto käyttövaroistaan Yleiset työt nimisen pääluokan kohdalla osoitti 250,000 markkaa sekä vuoden tilierotuksesta 50,000 markkaa. Lisäksi valtuutettiin rahatoimikamari, siinä tapauksessa että kamarin mielestä hätäaputöitä oli jatkettava huhtikuun 15 päivänkin jälkeen, tähän tarkoitukseen käyttämään enintään 150,000 markkaa, mitkä menot oli suoritettava vuoden tilierotuksesta.

Muut yllämainituissa esityksissä tehdyt vaatimukset kaupunginvaltuusto hylkäsi <sup>3)</sup>.

Syksyllä jälleen esiintyvän työttömyyden lieventämiseksi valtuusto oikeutti <sup>4)</sup> rakennuskonttorin panettamaan käyntiin päätetyn <sup>5)</sup> Merholmaan teetettävän liikenneväylän työt, sekä puheenalaisia töitä varten käyttämään enintään 100,000 markkaa siitä määrästä, joka tähän tarkoitukseen merkittäisiin 1923 vuoden menosääntöön.

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 18. 1. 11 § ja 22. 2. 10 §. — <sup>2)</sup> Ks. 1921 vuod. kert. siv. 51—53.

<sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 5. 4. 22 §. — <sup>4)</sup> S:n 29. 11. 30 §. — <sup>5)</sup> Ks. 1917 vuod. kert. siv. 27.

*Lisämäärärahoja kaupungin maatiloja varten.* Kun maanviljelyslautakunnan hoitamain tilain menot oli budjetinjärjestelyssä laskettu väärin, myönsi <sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto vuoden tilierotuksesta 175,000 markan määrärahan, mistä 50,000 markkaa työvoimaa varten, 20,000 markkaa kaluston kunnossapitoa varten, 30,000 markkaa veroja, vakuutusmaksuja ja tarverahoja varten sekä 75,000 markkaa korkoja varten kaupunginkassaan.

*Kaupungin maatilain vuokraaminen ja hallinto.* Täyttäen kaupunginvaltuuston vuonna 1921 antaman tehtävän <sup>2)</sup> teki maanviljelyslautakunta, joka asiassa oli ollut yhteistoiminnassa kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa, ehdotuksen <sup>3)</sup> niihin kaupungin omistamiin maatiloihin tai niiden osiin nähden, mitkä olisi annettava vuokralle, ja niihin tiloihin nähden, jotka olisi pysytettävä maanviljelyslautakunnan välittömässä hallinnossa, sekä ehdotuksen maatilain hallinnon järjestämisestä ja sitä varten tarpeellisten toimeenpanevien elimien perustamisesta. Lautakunnan mielestä tulisi Tuomarinkylän ja Boxbackan olla kaupungin oman maanviljelyksen pääosana. Nämä tilat olivat verrattain hyvin hoidetut ja niihin sijoitettu pääoma oli vähitellen alkanut tuottaa kohtuullista voittoa. Näillä tiloilla oli kuitenkin etäällä olevia alueita, jotka hyvin voitiin antaa vuokralle. Hertonäsin tila, joka ostettaessa oli perin kurjassa tilassa, oli jo tuottanut melkoisia kustannuksia ja tulisi lautakunnan mielestä edelleen näin olemaan laita. Maatila ei kuitenkaan kokonaisuudessaan voinut antaa vuokralle pitkäksi aikaa, koska kohdakkoin vastaiseen satamaan rajoittuvat alueet ehkä tarvittaisiin ja sitäpaitsi maata tuli olla käytettävissä suunniteltua rautatietä varten. Lautakunta ehdotti senvuoksi, että etäisemmät osat annettaisiin vuokralle pitkäksi aikaa, jota vastoin muut alueet vuokrattaisiin lyhyeksi ajaksi erikokoisesti tarkoitusten mukaisten sopimusten nojalla. Kärböle, jota tilaa kaupunki tuskin pitkään aikaan käyttäisi omiin tarkoituksiinsa, olisi annettava vuokralle, mieluummin kokonaisuudessaan, jotta tilan verrattain suuret ja hyvässä kunnossa olevat rakennukset tulisivat käytetyiksi. Myöskin Oulunkylän kartanon tilukset olisi annettava vuokralle, mutta huomioonottaen, että Oulunkylä ensiksi kaikista kaupungin maatiloista tarvittiin asutustarkoituksiin, olisi siitä vuokrattava pieniä palstoja lyhyeksi aikaa huomioonottaen tämän alueen vastaisen kaupunginasemakaavan. Kaupungin omassa viljelyksessä olisi kuitenkin pidettävä kaikki Vantaanjokeen rajoittuvat alueet, koska kaupungin etu terveydelliseltä kannalta tietenkin vaati pitämään rannat hallussaan. Nämä alat kävisi edullisesti liittäminen Tuomarinkylään ja Boxbackaan. Mitä vihdoin kaupungin ostamiin <sup>4)</sup> Pakinkylän palstoihin tulee, ehdotti lautakunta heti annettavaksi vuokralle sen, n. 10 ha:n laajuisen osan, joka ei rajoitu Vantaanjokeen, jota vastoin muut alueet samoin kuin edellämäinitut Oulunkylän kartanon osat olisi yhdistettävä Tuomarinkylään. Vuokrakausi oli lautakunnan mielestä sopivasti määrättävä 25—30 vuodeksi paitsi Hertonäsin eteläisiin osiin ja Oulunkylän länsiosiin, jotka olisi annettava vuokralle ainoastaan 10—15 vuodeksi. Vuokramaksuun nähden lautakunta ehdotti, että se luettaisiin luonnontuotteissa ja suoritettaisiin joko luonnontuotteissa tai rahassa verohinnan mukaan.

Maanviljelyslautakunnan mielestä oli kaupungin maatilain vuokralle antaminen uskottava lautakunnalle, jonka tuli ennen alueiden vuokraamista hankkia kaupungin yleisten töiden lausunto. Vuokrasopimusten laatimisen

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 13. 12. 15 §. — <sup>2)</sup> Ks. 1921 vuod. kert. siv. 56. — <sup>3)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 11. — <sup>4)</sup> Ks. tätä kert. siv. 4.

ja allekirjoittamisen tulisi sitävastoin olla rahatoimikamarin asiana. Siinä tapauksessa että ylläselostettu ehdotus kaupungin maatilain käytöksi hyväksyttäisiin, jäisi, Vikin sotilasvirkatalo mukaan luettuna, n. 800 ha viljeltyä maata kaupungin omaan viljelykseen, ja oli lautakunta sitä mieltä, että se näissä oloissa agronomisesti sivistyneen ja taloudellisiin kysymyksiin perehtyneen ylihoitajan avulla hyvin voi suoriutua tehtävästä taloudellisella ja muutoin kaupunkia turvaavalla tavalla hoitaa kaupungin maatiloja. Jottei lautakuntaa kuitenkaan rasitettaisi yksityisseikkain ratkaisulla ja jotta senlaatuisten asiain nopea ratkaisu kävisi mahdolliseksi, olisi, siihen nähden että lautakunta oli kokoonpantu yksityishenkilöistä, joiden aika oli täpärä ja jotka eivät aina voineet kokoontua kyllin nopeasti ja usein, asetettava keskusvaliokunta, johon kuuluisi maanviljelyslautakunnan puheenjohtaja, tilain ylihoitaja ja kolmas henkilö, joka valittaisiin lautakunnan jäsenien tai toimihenkilöiden keskuudesta. Maatilain järkipäraseen hoitoon nähden oli tärkeä, että ylihoitajan toimi mahdollisimman pian täytettiin. Tässä yhteydessä maanviljelyslautakunta esitti, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi tarpeellisen lautakunnan ja sen toimihenkilöiden johtosäännön sekä että kaupunginvaltuusto lausuisi mielipiteensä siitä, oliko kaupungin muidenkin maatilain kuin Helsingin pitäjässä sijaitsevain katsottava olevan maanviljelyslautakunnan ylivalvonnan alaiset ja niin ollen minkä.

Maanviljelyslautakunnan ehdotuksesta antamassaan lausunnossa<sup>1)</sup> ilmoitti rahatoimikamari voivansa yhtyä lautakunnan mielipiteeseen niihin alueisiin nähden, jotka oli annettava vuokralle ja niihin tiloihin ja niiden osiin nähden, joita kaupungin tuli viljellä; niinkään havaitsi kamari, että erilaisten vuokrapalstain vuokra-ajat oli määrätty kyllin pitkiksi. Kun määräys, että vuokramaksun sai suorittaa ainoastaan luonnontuotteissa, helposti voisi tuottaa haittoja ja tappiota kaupungille, jos vuokraajat lajassa mitassa käyttäisivät tätä oikeutta, ehdotti kamari, että vuokra luettaisiin luonnontuotteissa, mutta suoritettaisiin rahassa verohinnan mukaan. Mitä tulee itse vuokralle antamismenettelyyn oli kamari sitä mieltä, että lautakunnan ehdotus oli ristiriidassa voimassa olevan kunnallislain ja kamarin ohjesäännön kanssa, joiden mukaan kaupungin kiinteistöjen hallinto kuului rahatoimikamarille. Vuokralle antamisen tulisi tapahtua siten, että maanviljelyslautakunta ottaisi vastaan kaikki vuokratarkitukset, jotka lautakunta ehdotuksineen alistaisi rahatoimikamarin harkittaviksi ja vahvistettaviksi. Milloin vuokralle antaminen koski kaupunkia lähinnä olevia alueita, olisi kaupungin yleisten töiden hallitusta kuultava joka tapauksessa erikseen. Jotta aikaansaataisiin kiinteä yhteys kaupungin keskushallintoelimen ja laillisen kaupungin kiinteistöjen hoitajan, rahatoimikamarin ja maanviljelyslautakunnan välillä, piti kamari toivottavana, että se saisi valita yhden lautakunnan viidestä jäsenestä. Mitä maatilain välittömään hallintoon tulee piti kamari tarpeettomana erityisen johtokunnan asettamista, kun tarkoitus myöskin voitaisiin toteuttaa, jos maanviljelyslautakunta määrättiin päätösvaltaiseksi kolmen jäsenen ollessa läsnä kokouksessa.

Kaupungin omistamien Helsingin pitäjän ulkopuolella olevien maatilain ylivalvontaan nähden puolsi rahatoimikamari tämän tehtävän antamista maanviljelyslautakunnalle.

Pääasiassa rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti, mutta poiketen siitä, mikäli koski Herttonäsin eteläosan vuokralle antamista, nämä teolli-

<sup>1)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 11.

suustonteiksi soveltuvat alueet oli pysytettävä kaupungin välittömässä hallinnossa, sekä mikäli koski kamarin oikeutta valita jäsen maanviljelyslautakuntaan, päätti<sup>1)</sup> kaupunginvaltuusto

että kaupungin on omassa viljelyksessään pidettävä Tuomarinkylän, Boxbackan, Oulunkylän ja Pakinkylän maatilain osat, joita alempana olevain 2 ja 3 kohdan mukaa ei ole annettava vuokralle, sekä Hertonäsin eteläosat n. 88 ha, kuitenkin siten, että mainitut Hertonäsin osat saa vuokrata rahatoimikamarin esityksestä ja kaupunginvaltuuston myönnytyksellä;

että kaupungin Helsingin pitäjässä omistamista maataloista Kärböle kokonaisuudessaan, Tuomarinkylän ja Pakinkylän länsiosat sekä Boxbackan ja Hertonäsin tilusten pohjoisosat, kaikkiaan n. 440 ha, annetaan vuokralle 25—30 vuodeksi maanviljelystarkoituksiin;

että Oulunkylän länsiosat, kaikkiaan n. 67 ha, annetaan vuokralle 10—15 vuodeksi;

että näiden alueiden vuokra luetaan luonnontuotteissa, mutta suoritetaan rahassa verohinnan mukaan;

että yllämainittujen alueiden vuokraus sekä vuokrain määrääminen ja kannanta uskotaan rahatoimikamarille, senjälkeen kuin maanviljelyslautakunta on sille jätettyjen tarjousten johdosta tehnyt ehdotuksen asiasta, ollen rahatoimikamarin, asian sitä vaatiessa, hankittava kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunto;

että maanviljelyslautakunta saa tehtäväkseen laatia ehdotuksen lautakunnan ja sen alaisten toimihenkilöjen johtosäännöksi, johon nähden on huomattava:

a) että lautakuntaan kuuluu viisi jäsentä, jotka kaupunginvaltuusto valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan; jollei yksikään jäsenistä samalla ole rahatoimikamarin jäsen, on kamarilla oikeus lautakunnan kokouksissa edustuttaa itseään yhdellä jäsenellään, joka on oikeutettu ottamaan osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin;

b) että kaupungin maatilain ylin johto annetaan ammattitaitoiselle maatilain ylihoitajalle;

c) että maanviljelyslautakunnalle asetetaan oma tilivirasto rahatoimikonttorin toimiessa sen kassalaitoksena;

d) että kaupungin muutkin maatilat kuin Helsingin pitäjässä sijaitsevat jätetään maanviljelyslautakunnan ylivalvonnan alaisiksi; sekä

että valtuuston ylläoleva päätös on toimeenpantava viimeistään marraskuun 1 p:nä 1922.

Sittemmin ilmoitti maanviljelyslautakunta, etteivät kaupunginvaltuuston yllämainitussa päätöksessä mainittujen alueiden vuokrausta koskevat erikoisehdotukset ajoissa olleet ehtineet valmistua, minkävuoksi lautakuntaanoi saada lukea puheenalaisen tilusten vuokra-ajan maaliskuun 14 p:stä 1923, huomauttaen sen ohessa, että menettely niin ollen olisi sopusoinnussa valtion virkatalojen vuokrauksessa sovelletun menettelyn kanssa, sekä että kaupunki voisi puida vuoden sadon ja muuttaa sekä viljan että rehut rahaksi. Kaupunginvaltuusto myöntyi<sup>2)</sup> esitykseen.

*Ryttylän tilan käyttö.* Helmikuun 9 p:nä 1916 tekemällään vuokrasopimuksella kaupunki luovutti<sup>3)</sup> kaupunkilähetykselle Ryttylän tilan miesten työsiirtolan perustamista varten sinne. Siirtolaa ei kuitenkaan kauan pidetty voimassa, sillä 1918 vuoden kapinan aikana hoidokit karkasivat. Järjestettyjen

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 17. 5. 8 §. — <sup>2)</sup> S:n 18. 10. 15 §. — <sup>3)</sup> Ks. 1914 vuod. kert. siv. 21



olojen palattua kaupunkilähetys oikeutettiin<sup>1)</sup> perustamaan sinne lastenkoti, jonka tuli olla köyhäinhuoltohallituksen valvonnan alaisena ja joka 1922 vuoden alusta lukien oli ollut lastensuojelulautakunnan alainen. Kaupunkilähetys oli kuitenkin tilaa hoitaessaan ja voimassapitäessään kärsinyt tappiota, minkä johdosta se helmikuun 15:nä 1921 päivätyssä kirjelmässä anoi<sup>2)</sup> tästä korvausta kaupungilta. Samassa kirjelmässä kaupunkilähetys oli ehdottanut, että kysymys Ryttylän tilan ja sen rakennusten käyttämisestä yhteiskunnalle hyödyllisemmällä tavalla otettaisiin uudelleen harkittavaksi, minkä johdosta rahatoimikamari ryhtyi toimenpiteisiin kysymyksen selvittämiseksi, voisiko kaupunkilähetys mahdollisesti luopua vuokraoikeudestaan Ryttylän tilaan ja saattaisiko kaupunki edullisesti käyttää tilaa omiin tarpeisiinsa. Sittenkin antamassaan mietinnössä ilmoitti<sup>3)</sup> kamari kaupunkilähetyksen ilmoittaneen, ettei se taloudellisista syistä voinut vallitsevissa oloissa jatkaa lastenkodin ylläpitämistä Ryttylässä, mutta olisi halukas uudelleen perustamaan vuokrasopimuksen edellyttämän työsiirtolan, sillä ehdolla, että kaupunki sitoutuisi vuosittain avustamaan yhdistystä 50,000 markalla. Siinä tapauksessa että kaupunki halusi käyttää Ryttylän tilaa omiin tarkoituksiinsa, suostuisi yhdistys luopumaan sopimuksesta sillä ehdolla, että kaupunki 237,000 markalla korvaisi yhdistyksen tilalla toimittamat parannukset ja korjaukset. Rahatoimikamarin mielestä kaupungin etu kieltämättä vaati purkamaan kaupunkilähetyksen kanssa tehdyn sopimuksen. Kaupunki tarvitsi kipeästi sopivia huoneistoja kasvatustilakseen varten, joitten vuokrasopimukset useissa tapauksissa olivat päättymässä. Ryttylä voitaisiin järjestää suomenkielisten poikain kasvatustilakseksi, kun taas kaikki ruotsinkieliset pojat voitaisiin sijoittaa Bengtsårin laitokseen. Edelleen voitaisiin kasvatustilakseen poikain jatko-opetus sijoittaa Ryttylään, missä löytyi sopivia työpajarakennuksia. Kaupungin kasvatustilat sijoitettaisiin siten pääasiassa Bengtsåriin, Ryttylään ja Toivoniemeen.

Kaupunkilähetyksen korvausvaatimuksiin nähden huomautti rahatoimikamari kaupunkilähetyksen uhranneen varoja sekä rakennusten ylläpitämiseksi ja parantamiseksi että myöskin viljelysalan lisäämiseksi. Myöntymistä yhdistyksen anomukseen puolsi sekin seikka, että kaupungille edullinen Ryttylän tilan kauppa oli tehty yhdistyksen aloitteesta sekä ettei kaupunki ollut täyttänyt alkuperäistä lupaustaan siirtolan ylläpitämisestä tilalla.

Asiaa ensi kerran esiteltäessä kaupunginvaltuustossa se pantiin pöydälle<sup>4)</sup>, minkä ohessa valtuusto kehoitti valmisteluvaliokuntaansa hankkimaan lisäselvitystä Ryttylän tilalla suoritettujen parannusten arvosta sekä kaupungin vuokraajalle myöntämistä apurahoista. Valiokunnan sittemmin toimittamassa tarkastuksessa arvioitiin kaupunkilähetyksen teettämät Ryttylän rakennusten korjaukset ja maanparannukset kaikkiaan 232,000 markaksi. Siihen nähden että kaupunki näitä töitä varten eri aikoina oli myöntänyt yhteensä 55,000 markkaa, oli valmisteluvaliokunta ollut sitä mieltä, että kaupunkilähetyksen pitäisi tyytyä 177,000 markan korvausmäärään, mutta oli yhdistys ilmoittanut, ettei se voi luopua aikaisemmista ehdoistaan.

Kun Ryttylän rakennukset välttämättä tarvittiin lastensuojelutoiminnan järjestämistä varten, päätti<sup>5)</sup> kaupunginvaltuusto, hyväksyen rahatoimikamarin asiassa esittämät näkökohdat

vapauttaa Helsingin kaupunkilähetyksen helmikuun 9 p:nä 1916 tehdystä, erinäisiä, sopimuksessa tarkemmin mainittuja, kaupungin vuokraamia tiluksia ja palstatiloja koskevasta vuokrasopimuksesta;

1) Ks. 1918 vuod. kert. siv. 21. — 2) Vrt. 1921 vuod. kert. siv. 121. — 3) Valt. pain. asiakirj. n:o 12. — 4) Valt. pöytäk. 19. 4. 6 §. — 5) S:n 3. 5. 12 §.

suorittaa Helsingin kaupunkilähetykselle korvausta kaikkiaan 237,000 markkaa;

luovuttaa Ryttylän tilan lastensuojelulautakunnalle toukokuun 1 p:stä käytettäväksi kasvatuslaitokseksi;

Ryttylän lastenkodin kesäkuun 1 p:nä muutettavaksi kunnallisneuvos N. Toivoselta Pakinkylästä ostettuihin huviloihin<sup>1)</sup>;

antaa lastensuojelulautakunnan tehtäväksi yksissä neuvoin maanviljelyslautakunnan kanssa laatia ehdotuksen maa-alueen luovuttamiseksi Pakinkylästä lastensuojelulautakunnan tarpeisiin;

Ryttylän korjaustoihin myöntää 50,000 markkaa;

n. s. Toivosen huvilain korjauksiin myöntää 60,000 markkaa; sekä osoittaa kaikki yllämainitut kustannukset, kaikkiaan 347,000 markkaa, valtuuston käyttövaroista Lastensuojelutoiminta nimisen pääluokan kohdalla.

*Lisämäärärahoja Korkeasaaren kansanpuistoa ja eläintarhaa varten.* Kansanpuistojen valvojan esityksestä kaupunginvaltuusto osoitti<sup>2)</sup> käyttövaroistaan Kaupungin kiinteä omaisuus nimisen pääluokan kohdalla 20,000 markan lisäyksen menosääntöön Korkeasaaren kansanpuistoa varten merkittyyn määrärahaan ja 10,000 markan lisämäärärahan Korkeasaaren eläintarhaa varten.

## B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

*Toimenpiteitä kaupungin 1920 vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksen johdosta.* Käsitellessään kaupungin 1920 vuoden tilejä ja tilinpäätöstä koskevaa kertomusta sekä kaupungin tilintarkastajain toimittamastaan kaupungin samanvuotisten tilien ja hallinnon tarkastuksesta antamaa kertomusta oli kaupunginvaltuusto kehoittanut<sup>3)</sup> budjettivaliokuntaansa hankkimaan tarkempaa selvitystä erinäisten tilintarkastajien esittämien muistutusten johdosta. Täyttäen sille annetun tehtävän lähetti budjettivaliokunta toukokuun 23 p:nä päivätyin mietinnön<sup>4)</sup>. Useihin vuositilintarkastajain muistutuksiin nähden huomautti valiokunta, että ne olivat kadottaneet merkityksensä sen johdosta, että kunnallishallinnossa oli ryhdytty toimenpiteisiin, jotka osin olivat poistaneet muistutuksen aiheen, osin taas sisältäneet tilintarkastajain vaatimusten toteuttamisen tai ainakin valmistuksen siihen.

Ollen yhtämieltä tilintarkastajien kanssa piti valiokunta puutteellisuutena, ettei kaupungin kiinteän omaisuuden katsastusmiehille ollut olemassa työjohtosääntöä ja ehdotti senvuoksi, että kaupunginvaltuusto ryhtyisi toimenpiteisiin puheenalaisen johtosääntöehdotuksen laatimisen jouduttamiseksi.

Koska palopääällikkö oli vuokrannut alipalopäällikölle käytettävissä olevan huoneiston paloasemalla, minkä toimenpiteen palotoimikunta oli hyväksynyt jättämättä kysymystä kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, oli valiokunnan mielestä toimikuntaa huomautettava, että voimassa olevia säännöksiä on noudatettava.

Halkokonttorin hallinto antoi vuositilintarkastajien mielestä aihetta niin raskauttaviin muistutuksiin, että oli pantava kysymyksen alaiseksi, voi-

<sup>1)</sup> Ks. tätä kert. siv. 4. — <sup>2)</sup> Valt. pöytäk. 15. 11. 7 §. — <sup>3)</sup> Ks. 1921 vuod. kert. siv. 66. — <sup>4)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 9.